

Ajankohtaista

RUOKAVIRASTON TUTKIMUKSISTA

PALSTAN tuottaa Ruokavirasto asiantuntijoiheen: www.ruokavirasto.fi.

Taylorella equigenitalis todettu suomenhevosoriilla ja -tammalla ja loistuliaisia Libyasta

Hevosien tarttuvan kohtutulehduksen eli CEM:n aiheuttajabakteeri *Taylorella equigenitalis* on harvinainen löydös Suomessa. Ruokaviraston laboratoriossa tutkitaan vuosittain noin 350–400 oriin sivelynäytteet taylorellan varalta. Tammojen sukuelintulehdusnäytteitä tutkitaan vuosittain CEM:n varalta alle 10. Bakteeria todetaan satunnaisesti kylmäverisillä roduilla. Taylorellaa on viimeksi todettu vuonna 2014 yhden vuonohevosoriin sekä yhden shetlanninponioriin näytteissä. Vuonna 2017 bakteeria todettiin vuonohevosoriilla, joka paikallis- ja systeemisestä hoidosta huolimatta oli positiivinen vielä 2019 ja 2020. Suomenhevos (sh) -oreilla todettiin 2000-luvun alussa muutamia tartuntoja. Yllättäen tänä keväänä CEM:n aiheuttaja todettiin 11-vuotiaan sh-oriin näytteissä. Ori oli edellisenä keväänä astunut luonnollisesti tamman, joka oli ultrassa todettu tiineeksi, mutta tamman oli luonut sikiön myöhemmin tuntemattomana ajankohtana, eikä sikiötä ollut siis tutkittu. Tammasta otettiin nyt CEM-näytteet ja sillä todettiin *T. equigenitalis sinus clitoridis* -näytteesä. Oriin Taylorella-tartunnan lähde on tuntematon.

Euroopassa taylorellatartuntoja esiintyy vuosittain. Yleensä tartuntoja esiintyy eniten Saksassa ja Tšhekiassa (muutamia kymmeniä pitopaikkoja kummassakin maassa), mutta viime vuonna Tanskassa todettiin erittäin laaja tartunta islanninhevosten keskuudessa. Tartunnan selvityksen yhteydessä tutkittiin noin 270 hevosta, ja bakteeria todettiin noin 90 oriilla ja 14 tammalla.

Taylorella aiheuttaa tammoille veneeraalisen, ei-systeemisen taudin. Akuutissa muodossa esiintyy mukopurulentia vuotoa emättimestä ja vaihtelevasti vaginiittia

SINIKA PELKONEN

Tamman ja oriin hyvä seksuaaliterveys johtaa iloisein ja terveisiin varsoihin.

ja endometriittiä – seurauksena tilapäinen infertiliiteetti. Positiiviset oriit ja osa tammoistakin ovat oireettomia bakteerin kantajia. *Taylorella equigenitalis* aiheuttaa harvoin aborttia. Tiineyden aikana infektoituneet tammam varsovat yleensä normaalisti, mutta varsa voi olla bakteerin kantaja. Bakteeri tarttuu erittäin herkästi hevosesta toiseen luonnollisessa astumisessa sekä tuoresperman välityksellä. Käytännössä on todettu, että bakteeria kantava ori infektoi jokaisen astumansa tamman. Riski bakteerin siirtymiseen pakastetun sperman välityksellä on pieni, mutta ei olematon. Bakteeri tarttuu myös herkästi oriasemilla epäsuorasti välineiden, kuten pesusankojen ja spekuloiden, välityksellä, mikäli hyvää hygieniää ei noudateta. Hoidon on genitaalisen perusteellinen pesu ja huuhtelu klooriheksidiinillä viitenä päivänä peräkkäin. Paikallishoidon jälkeen uudet CEM-näytteet voidaan ottaa kolmen

viikon kuluttua hoidon päättymisestä. Osa hevosista vaatii uusintahoidon.

Kaikki keinosiemennykseen käytettävät oriit on tutkittava vuosittain ennen siitoskauden alkua sekä *Taylorella equigenitalis* -bakteerin että virusarteriitin varalta. Luonnollisesti astuvilla jalostukseen hyväksytyillä sh-, rotuponi- ja arabioriilla CEM-testi on voimassa viisi vuotta. Lämminverisistä ravi- ja ratsuhevosista sekä ratsuponeista tulee ottaa CEM-testi vuosittain, vaikka ne astuisivatkin vain luonnollisesti. Ruokaviraston nettilomakkeella voi tilata oriin CEM-näytteenottopaketin, verkkosivulta Ruokavirasto / Tietoa meistä / Asiointi / Oppaat ja lomakkeet / Laboratoriotutkimukset / Näyttöönototarvikkeiden tilauslomake.

Kirjoittajat: jaostopäällikkö
Tarja Pohjanvirta ja erikoistutkija
Henry Kuronen

Tuontikoiran LOIStavia tuliaisia

Helsingin sivutoimipisteessä saatiin taas esimerkki siitä, miksi tarkka rajatarkastus on tärkeää lemmikkien maahantuonnissa. Libyasta puutteellisin tuontipaperein tuodulla nuorella koiralla todettiin yhteensä neljä erilaista loistuliaista. Ulkoloisista näkyvin oli voimakas *Ctenocephalides felis* -kirpputartunta, ja koirassa oli runsaasti tuoreita puremajälkiä. Kirppujen lisäksi turkissa todettiin useita *Rhipicephalus sanguineus sensu lato* -puutiaisia, tuttavallisemmin ruskeita koiranpunkkeja. (*R. sanguineus sensu lato*). Ruskea koiranpunkki selviää myös suomalaisessa sisätilälämpötilassa, ja koska sen elämäntapa voi tapahtua kokonaan sisätiloissa, voi trooppisenkin kannan ajatella menestyvän myös Suomessa, erityisesti ilmastonmuutoksen nostaessa keskilämpötiloja. Puutiaisen ei ole osoitettu kantavan borrelioosia, mutta se voi kantaa mukanaan useita koirien tartuntatauteja.

Ulkoloisten lisäksi koiralla todettiin hyvin voimakas suolistoloistartunta. Mahalaukussa ja ohutsuolessa todettiin hyvin runsaasti aikuisia loisia, ja myös ulosteessa oli huomattavan runsaasti madonmunia. Myös suolistoloisissa todettiin kaksoistartunta, tällä kertaa *Toxocara canis* -suolinkaisen sekä *Dipylidium caninum* -heisimadon toimesta. *Dipylidium*-heisimadot ovat yleisesti pratsikvantelille herkkiä, tosin Yhdysvalloissa on kuvattu resistenssiä joitakin vuosia sitten. Löydös viittaa siihen, että koira ei ole saanut ekinokokkilääkitystä tai madot ovat olleet resistenttejä. *Dipylidium caninum* leviää *Ctenocephalides felis* -kirppujen välityksellä ja voi tarttua myös ihmisiin.

Kirjoittaja:
Erikoistutkija Henna Pekkarinen

Kuvat: Ruokavirasto

Libyantuonti-*Ctenocephalides felis*

Loistuliaiskirppuja ja -punkkeja, eriikäisiä. Ruudun sivun mitta on 3,3 mm